

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Право соціального забезпечення»

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Код і найменування спеціальності	081 Право
Тип і назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма Правознавство
Курс, семестр	3 курс, 6 семестр
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 4, Загальна кількість годин – 120, із яких: Денна форма здобуття освіти: лекцій – 16 год., практичних занять – 24 год. самостійна робота – 80 год. Заочна форма здобуття освіти: лекцій – 10 год., практичних занять – 10 год. самостійна робота – 100 год. Форма семестрового контролю – залік
Мова (-и) викладання	Державна
Навчально-науковий інститут / факультет, кафедра	Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій, кафедра підприємництва і права.
Контактні дані розробника (-ів)	<i>Викладач:</i> Микола СЪОМИЧ, професор кафедри підприємництва і права, доктор економічних наук, професор. <i>Контакти:</i> ауд. 490 (навчальний корпус №4) <i>e-mail:</i> somuch.mukola@pdau.edu.ua посилання на сторінку викладача: https://www.pdau.edu.ua/people/somuch-mukola-ivanovuch
МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ	
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова фахова навчальна дисципліна
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Передумовою для вивчення навчальної дисципліни Право соціального забезпечення є досягнуті результати навчально-пізнавальної діяльності при формуванні відповідних компетентностей при вивченні курсів з теорії держави і права, конституційного права України, Адміністративного права, Трудового права та Цивільного права.

Компетентності	<p>загальні: ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним</p> <p>спеціальні: СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи. СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції. СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.</p>
Програмні результати навчання	<p>РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю. РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему. РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів. РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.</p>

РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)

ОК передбачає набуття загальних компетентностей та комплексосоціальних навичок (soft skills), притаманних сучасному фахівцю: здатність до абстрактного мислення, пошук та аналіз інформації, спілкування з представниками інших професійних груп, робота в науковому контексті, долучення до професійній діяльності тощо. Формуванню навичок soft skills в межах освітньої компоненти сприяють сучасні методи й прийоми навчання, де ведеться робота в команді, що мотивує здобувачів вищої освіти до ініціативності, креативності, уміння управляти конфліктами, діяти соціально відповідально та свідомо, самоорганізації, виховання потреби систематичного оновлення своїх знань для їх практичного застосування, формування умінь організаторської діяльності. Соціальні навички формуються також і під час проведення студентських наукових конференцій, участі у засіданнях гуртків, круглих столах, громадських заходах тощо.

МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Формування у здобувачів вищої освіти навичок оволодіння сукупністю знань з правового регулювання соціального забезпечення, прийняття ними обґрунтованих рішень у сфері управління, а також опанування ними методики правового аналізу відповідних правових норм.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття, предмет, метод та система права соціального забезпечення.
Тема 2. Правовідносини, що виникають із соціального забезпечення.
Тема 3. Соціальні ризики.
Тема 4. Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні.
Тема 5. Страхові пенсії за законодавством України.
Тема 6. Правове регулювання пенсій призначених за спеціальними законами.
Тема 7. Система правових допомог.
Тема 8. Державні соціальні допомоги.
Тема 9. Соціальне обслуговування.
Тема 10. Соціальні пільги.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ

Словесні методи (лекція, бесіда); *наочні методи* (моделювання професійних ситуацій, презентації, ілюстрування); *практичні методи* (виконання ситуаційних завдань, аналіз наукових джерел та судової практики, конспектування), *методи самостійної роботи* (виконання завдань самостійної роботи), *методи формування пізнавальних інтересів* (створення ситуації інтересу, ситуації новизни навчального матеріалу, метод використання життєвого досвіду, навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації), *інтерактивні методи* (кейс-метод; дискусії, диспути, інтерактивної взаємодії).

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

**Схема
нарахування
балів, шкала та
критерії
оцінювання
результатів
навчання**

Забезпечення об'єктивності оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом застосування накопичувальної системи нарахування балів оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожної теми освітнього компоненту впродовж семестру та достовірної фіксації результатів оцінювання у журналі обліку аудиторної навчальної роботи та завершується заліком із занесенням у відомість обліку успішності.
Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання наведені у Додатку до силабусу.

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

- щодо термінів виконання та перекладання

Перекладання видів робіт відбувається відповідно до вимог Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті (<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaoproosvitniyproces2025.pdf>) та Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті (<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaoproosinyuvannyazdobuvachiv2025.pdf>).
Практичні завдання, завдання із самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-30%). Здобувач вищої освіти може бути недопущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни у разі набрання кількості балів менше ніж межа незадовільного навчання. Кафедра

	<p>на своєму засіданні приймає рішення про недопущення такого здобувача вищої освіти до семестрового контролю з відповідної навчальної дисципліни та повідомляє про це деканат факультету, шляхом подання витягу з протоколу засідання кафедри. Декан факультету своїм розпорядженням не допускає здобувача вищої освіти до семестрового контролю з відповідної навчальної дисципліни. Здобувач вищої освіти, який був не допущений до семестрового контролю з певної навчальної дисципліни, має підсумкову академічну заборгованість. Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин із дозволу деканату. Повторне проходження контрольного заходу для ліквідації підсумкової академічної заборгованості допускається не більше двох разів із навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яку формує декан факультету за участю викладачів відповідної кафедри. Отримана оцінка у разі другого повторного проходження контрольного заходу є остаточною;</p>
<p>- щодо академічної доброчесності</p>	<p>Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.</p>
<p>- щодо відвідування занять</p>	<p>У відповідності до Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvitniyproces2025.pdf відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здобувачами здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача. Контроль за відвідуванням здобувачами вищої освіти навчальних занять здійснює декан факультету.</p>
<p>- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти</p>	<p>На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.</p>
<p>- щодо оскарження результатів оцінювання</p>	<p>Відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproocinyuvannyazdobuvachiv2025.pdf , студенти мають право оскаржувати результати поточного або семестрового контролю, якщо вони не погоджуються з отриманою оцінкою. Після оголошення результатів студент може звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо оцінки. Якщо в процесі обговорення не вдається вирішити спірну ситуацію, здобувач освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставами для оскарження можуть бути випадки недотримання викладачем встановленої системи оцінювання, зазначеної в робочій</p>

програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання, або наявність конфлікту інтересів, про існування якого студент не був і не міг бути обізнаним до проведення оцінювання. Оскаржити результат можна не пізніше наступного робочого дня після його оголошення.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 р. № 1058-IV (зі змінами і доповненнями) // Податки та бухгалтерський облік. - 2003. - № 70.
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 вересня 1999 р. № 1105-XII (зі змінами і доповненнями) // Все про бухгалтерський облік. - 2003. - № 36.
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 2 березня 2000 р. № 2212-III (зі змінами і доповненнями) // Все про бухгалтерський облік. - 2001. - № 21.
4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням» від 18 січня 2001 р. № 2240-III (зі змінами і доповненнями) // Все про бухгалтерський облік. - 2003. - № 35.
5. Сьомич М.І. Трудове право: Навчальний посібник; Полтавський державний аграрний університет, Видавництво ПП «Астроя», Полтава 2023. 337 с.

Допоміжні:

1. Право соціального захисту : навч. посіб. для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти галузі знань 08 – Право, спец. 081 – Право [Електронне видання] / Г. І. Чанишева, І. В. Лагутіна, К. В. Бориченко [та ін.] ; за заг. ред. Г. І. Чанишевої ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2024. – 202 с. Право соціального забезпечення : навчальний посібник / Г. І. Чанишева, І. В. Лагутіна, К. В. Бориченко, В. С. Тарасенко, Є. В. Краснов, О. С. Щукін, А. О. Гудзь, О. В. Корнілова; за заг. ред. Г. І. Чанишевої. - Одеса, 2022. - 266 с.
2. Дунаєва Л. М. Право соціального забезпечення України : метод. вказівки для студентів освіт.-кваліфікац. рівня «бакалавр» за спец. 231 «Соц. робота» / Л. М. Дунаєва, А. Ф. Аблов. – Одеса : Одес. нац. ун-тет ім. І. І. Мечникова, 2021. – 126 с.

Інформаційні ресурси:

1. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу - URL : <http://www.library.univ.kiev.ua> – Назва з титул. екрану.
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. [Електронний ресурс]. – Режим доступу - URL : <http://www.nbuv.gov.ua/> – Назва з титул. екрану.
3. Національна Парламентська бібліотека України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу - URL : <http://www.nplu.kiev.ua/> – Назва з титул. екрану.
4. Право. Україна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу - URL : <http://www.iegai.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html> – Назва з титул. екрану.
5. Сервер Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу - URL : <http://www.rada.gov.ua/>. – Назва з титул. екрану.

Реквізити
затвердження

Затверджено на засіданні кафедри підприємництва і права
протокол № 19 від 13 січня 2026 року

Додаток до силябусу

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

**Схема нарахування балів із навчальної дисципліни
Право соціального забезпечення
Денна форма здобуття освіти**

Назви тем	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опи-ту-ван-ня	Виконан-ня вправ на прак-тичних заняттях	Виконан-ня зав-дань самостій-ної робо-ти	Реферат	
Тема 1. Поняття, предмет, метод та система права соціального забезпечення.	1	5	3	10	9
Тема 2. Правовідносини, що виникають із соціального забезпечення.	1	5	3		9
Тема 3. Соціальні ризики.	1	5	3		9
Тема 4. Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні.	1	-	3		4
Тема 5. Страхові пенсії за законодавством України.	1	5	3		9
Тема 6. Правове регулювання пенсій призначених за особистими законами.	1	-	3		4
Тема 7. Система правових допомог.	1	5	3		9
Тема 8. Державні соціальні допомоги.	1	5	3		9
Тема 9. Соціальне обслуговування	1	-	3		4
Тема 10. Соціальні пільги.	1	5	3		9
Підготовка реферату					10
Разом	10	50	30	10	100

Заочна форма здобуття освіти

Назви тем	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опи-ту-ван-ня	Виконан-ня вправ на прак-тичних заняттях	Виконан-ня зав-дань самостій-ної робо-ти	Написання контрольної роботи	
Тема 1. Поняття, предмет, метод та система права соціального забезпечення.	2	-	4	30	6
Тема 2. Правовідносини, що виникають із соціального забезпечення.	2	-	4		6

Тема 3. Соціальні ризики.	-	4	4		8
Тема 4. Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні.	2	-	4		6
Тема 5. Страхові пенсії за законодавством України.	-	4	4		8
Тема 6. Правове регулювання пенсій призначених за особистими законами.	2	-	4		6
Тема 7. Система правових допомог.	-	4	4		8
Тема 8. Державні соціальні допомоги.	-	4	4		8
Тема 9. Соціальне обслуговування	2	-	4		6
Тема 10. Соціальні пільги.	-	4	4		8
Підготовка реферату					30
Разом	10	20	40		30

Форма семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти згідно з робочим і навчальним планом – залік.

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

Шкала та критерії оцінювання опитування *Денна форма здобуття освіти*

Кількість балів	Критерії оцінювання
1	Відповідь правильна, повна або містить змістовну аргументовану відповідь на поставлене питання. Студент вільно володіє термінологією права соціального забезпечення, посилається на норми законодавства України, рішення Конституційного Суду України, судову практику або міжнародні стандарти у сфері соціального захисту.
0	Завдання не виконано або виконано неправильно, відсутній правовий аналіз та посилання на законодавство.

Заочна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
1-2	Відповідь правильна, повна або містить змістовну аргументовану відповідь на поставлене питання. Студент вільно володіє термінологією права соціального забезпечення, посилається на норми законодавства України, рішення Конституційного Суду України, судову практику або міжнародні стандарти у сфері соціального захисту.
0	Завдання не виконано або виконано неправильно, відсутній правовий аналіз та посилання на законодавство.

Шкала та критерії оцінювання виконання вправ на практичних заняттях *Денна форма здобуття освіти*

Кількість балів	Критерії оцінювання
4-5	відповіді правильні, обґрунтовані, осмислені та характеризують наявність спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, критичне осмислення проблем у навчанні. Відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання та повністю відображає визначений результат навчання за темою
2-3	відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена, характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності та неповноту засвоєння результату навчання
0-1	відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення, характеризує застосування знань при виконанні завдань за зразком, але з неточностями

Заочна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
-----------------	---------------------

4	відповіді правильні, обґрунтовані, осмислені та характеризують наявність спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, критичне осмислення проблем у навчанні. Відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання та повністю відображає визначений результат навчання за темою
2-3	відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена, характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності та неповноту засвоєння результату навчання
0-1	відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення, характеризує застосування знань при виконанні завдань за зразком, але з неточностями

Шкала та критерії оцінювання самостійної роботи

Денна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	відповіді правильні, обґрунтовані, осмислені та характеризують наявність спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, критичне осмислення проблем у навчанні. Відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання та повністю відображає визначений результат навчання за темою
2	відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена, характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності та неповноту засвоєння результату навчання
0-1	відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення, характеризує застосування знань при виконанні завдань за зразком, але з неточностями

Заочна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
4	відповіді правильні, обґрунтовані, осмислені та характеризують наявність спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, критичне осмислення проблем у навчанні. Відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання та повністю відображає визначений результат навчання за темою
2-3	відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена, характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності та неповноту засвоєння результату навчання
0-1	відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення, характеризує застосування знань при виконанні завдань за зразком, але з неточностями

Шкала та критерії оцінювання підготовка реферату

Денна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
9-10	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє демонструвати результати навчання для виконання творчих завдань; навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію. Тема реферату розкрита повністю, помилки відсутні
6-8	Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, що дозволяє демонструвати результати навчання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Проте бракує власних суджень. Тема реферату розкрита повністю, але мали місце незначні помилки
3-5	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, що дозволяє демонструвати результати навчання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності. Мали місце помилки, які були усунуті за допомогою аудиторії
0-2	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання. Якщо помилки не були усунуті за допомогою аудиторії - нараховуються мінімальні

Шкала та критерії оцінювання контрольної роботи для студентів заочної форми навчання

Заочна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
20-30	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє демонструвати результати навчання для виконання творчих завдань; навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію
10-19	Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, що дозволяє демонструвати результати навчання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки, проте бракує власних суджень
0-9	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання

